

Təkəŋwanə ŋga ləkələkatə ŋga Bulusə ka Timooti

¹ Wiinə ləkələkatə ca dzə daciiki Bulusə. Ma nya, masləkee əndə ŋga Yeesu *Aləmasiihu nə nyi, makə sətə bii Əntanƒə Maluu gaamə da Yeesu Aləmasiihu. Ma ca, ka ci caama ka na. *

² Agi nəhəpaanə nə nyi tə hə Timooti. Kə ndzaa hə ka ŋunyi uuzənaaki ka rəgwa ŋga vii goonƒa gaamə. †

Wa Əntanƒə Dəsənaamə da Yeesu Aləmasiihu Slandanaamə a ƒa ka hə pwapoonə, təya ƒa ka hə ŋga'əənə, təya vii ka hə ndzaanə jamə.

Da bariya ka ənjitə ca dzəgunə ka ənji sətə madzəmə

³ Timooti, ŋga'ə ka nyi ha ndzaanə də Afisa makə sətə shi nya bii ka hə saa'itə nya dzə aanə hanyinə ŋga Makiduuniya. Ma mwayi nyi kaa ha ƒa ha'ə, acii tə'i hara ənji də Afisa ətə ca dzəgunə ka ənji sətə madzəmə. Bawə ka tii kaa təya bwasee ka ƒanə ha'ə. ‡ ⁴ Ga təya ndzaa ka buurə wabənə ŋga ŋukə ətə pooshi goonƒa agikii, ga təya ndzaa ka ŋgaasha uushi'inə ŋga ŋukə. Ma ətsa, pooshi ka uudənə. Acii tsarəkii

---

* **1:1** 1.1 masləkee əndə: 2.7; Maluu: Tit. 3.4; ka na: Kwal. 1.26-27. † **1:2** 1.2 Timooti: 1 Koor. 4.17; uuzənaaki: 1 Koor. 4.15; 1 Tees. 2.11; Tit. 1.4. ‡ **1:3** 1.3 Afisa: Slənə 20.1; dzəgunə sətə madzəmə: 4.1-10; 6.3-5,20-21; 2 Tim. 2.16-18,23-26; Tit. 1.10-16; 3.9-11. **1:3** 1.3 Slənə 20.1.

ca kira mabizhinə. Pooshi haala nga sətə ci Əntaŋfə a moo ɗanə kaamə da uushi'iitsa. Dagi vii goonɗa gaamə shiinaamə sətə ci Əntaŋfə a moo ɗanə kaamə. ⁵ Ma caaŋwa ba ha'ə, kaa ənjə a uudəshi. Ma uudəshina, asəkə malaaba ədzəmə ca shigi, ətə yadə 'waslyakəənə davə, da agi ŋunyi ndzaanə ca shigi da agi vii goonɗa nga tantanyinə. ⁶ Amma, ma hara ənji, kə bwasee tii ka uushi'iitsa, təya dzəgərə kə waabə mazabə uushi'inə ətə pooshi ka tsakənə tə tii. ⁷ Nɗa'ə ka tii nə ndzaanə ka ənji dzəgunə bariya nga Əntaŋfə ka ənja. Amma pooshi tii shii nɗa'ə sətə ci təya ba. Saŋə maa, pooshi tii shii sətə ci təya wabə agyanəkii.

⁸ Kə shii amə, nɗa'ə nə bariya nga Əntaŋfə, mada kə shii ənji rəgwatə ci ənjə a slənəgi.

⁹ Nɗa'ə maa kə buurətə ənji oo'i, ma bariya, əntaa ka ŋunyi ənji ɗii Əntaŋfə, amma ka ənjitə ca taŋəgi da ənjitə pooshi ka fa ənda da ka ənjitə pooshi ka fa tə Əntaŋfə da ka ma'waslyakə ənja. Kə ɗii Əntaŋfə bariya əsə ka ənjitə pooshi ka gadeenə ka ci da ka ənjitə bəələgi dəsənətii taa məsənətii da ka hara mabələ ənja. ¹⁰ Kə ɗii ci bariya əsə ka ma'aləhiinyinə da ŋuyirənə ətə ca baa da ŋuyirənə makə tii da ka ənjitə ca kəəsə ənji ka ɗərəginə da ka majirakinə da ka ənjitə ca dzə ka ɗa seeda nga jirakənə, taa ənjitə ca ɗa taa ŋgutə uushi ətə madzəmə

1:4 1.4 4.7; 6.20; 2 Tim. 2.16,23; 4.4; Tit. 1.14. **1:5** 1.5 1.14,19; 2.15; 4.12; Rooma 12.9; 13.10; 1 Koor. 8.1; Gal. 6.10; 2 Tim. 1.3,13; 3.10; Tit. 1.15. **1:6** 1.6 1.4; 6.4,20; Tit. 1.10. **1:8** 1.8 Rooma 7.12,16. **1:9** 1.9-10 Gal. 5.19-21.

mbərə mbərə da nyuni dzəgunənə. ¹¹ Ma nyuni dzəgunənə, agi Nyuni Habara ci ənjə a upaa. Aaciiki ba'avə Əntanfə Nyuni Habarakii kaa nya baaba ka ənja. Ma Nyuni Habarakii, agyanə Əntanfə Əndə məghərəvənə. Naakii nə barəkaanə.

Kuyiriinə tə Əntanfə putə nga luupaanaakii tə ənja

¹² Agi kuyiriinə nə nyi tə Yeesu Aləmasiihu Slandanaamə. Ci vii ka nyi ngeerənə nga slənəna. Agi kuyiriinə nə nyi tə ci nga neenaakii ka nyi mahoolakii, ca kavə tə nyi kaa nya slənə ka ci. ¹³ Taa ngahi ma nga nukə, kə cibə nyi də ci, nya wabə bwaya uushi'inə aashikii, nya dzaana tə ci əsə; amma kə nyihə ci təgunuunaaki, acii paa nyi shii sətə njii kya slənə, paa nyi da vii goonğa saa'ikii əsə. ¹⁴ Wata Slandanə a əjiinə ka nyi pwapoonaakii lanə, ca baarii ka nyi rəgwa nga vii goonğa ka ci da uudənə tə ənja. Makə dīi ci, ləbə naamə da Yeesu Aləmasiihu nga əna, naamə patə nə vii goongakii da uudənəkii.

¹⁵ Ma sənə cii kya moo banə, tantanyinə. Kə dəbee ənjə a luuvə də ədzəmə rəjwə oo'i, ma shi Yeesu Aləmasiihu aasəkə duuniya, kaa ca lupaa ma'waslyakə ənja, nyi palee ka tii patə də slənə 'waslyakəənə maa. ¹⁶ Amma kə nyihə Əntanfə təgunuunaaki makə nji nyi ka ma'waslyakə əndə ka shaṇə. Də danə ha'ə mbee

1:10 1.10 4.6; 6.3; 2 Tim. 1.13; 2.2,15; 3.14; 4.2-3; Tit. 1.9; 2.1,7-8.

1:11 1.11 1 Tees. 2.4. **1:12** 1.12-17 2.7. **1:12** 1.12 Gal. 1.15-16. **1:13** 1.13 Slənə 8.3; 9.1-5; 1 Koor. 15.9; Gal. 1.13.

1:14 1.14 1.5; 1 Koor. 15.10. **1:15** 1.15 Luka 15.2; 19.10; Rooma 5.8.

Yeesu Aləmasiihu ka baarii ka ənji patənə nga sə'watənaakii tə nyi də luupaanə tə nyi. Ha'ə kə ndzaa nyi ka sə nga dzəgunənə ka taa wu patə na vii goonğa ka Aləmasiihu, ca upaa əpinə nga ca'ə ndənjwə ndənjwə. ¹⁷ Wa ənjə a dʉunətə tə Əntanƒə, ənjə a dəla də ci. Ci nə njwanjwə nga ca'ə ndənjwə ndənjwə. Paa ci ka əntənə, pooshi ənji agi neenə ka ci əsə. Ci daanəkii nə Əntanƒə. *Aamiina.

¹⁸ Uuzənaaki Timooti, wanyinə ka kavə wabəətsə aaciiku, makə sətə wabi anabiinə aɡyanəku njukə. Kəsəpaa wabəətsə asəkə ədzəməku kaa ha mbee ka slənə njunyi sləna,

¹⁹ ha dzə aakənjwa agi nə'unə tə Əntanƒə da njunyi ndzaanə. Ma hara ənji, kə kaaree tii ka njunyi ndzaanə, ha'ə saawee tii ka vii goonɡatii.

²⁰ Ma Himiniya da Aləkəsandəra, agikii nə tii. Kə vii nyi tə tii ka *Seetanə kaa təya shii dzalənə, təya bwasee ka dzaananə tə Əntanƒə. §

2

Wabənə aɡyanə də'wa

¹ Ma nga təkənjwanə, agi banə nə nyi kaa ənjə a ɗa də'wa, ənjə a kədii acii Əntanƒə, ənjə a kuyirii tə Əntanƒə putə nga patənə nga ənja.

² Wa ənjə a ɗa də'wa putə nga meeminə da madiigərə ənji patə, kaama ndzaanə jamə də mabanee ma'yanə, ama mbee ka gadfee ka

---

1:16 1.16 Af. 3.7-9; Kwal. 1.25.   **1:17** 1.17 Rooma 16.27.   **1:18** 1.18 4.14; 6.12; 1 Koor. 9.24-25; 2 Tim. 4.7-8; Yahu. 3.   **1:19** 1.19 1.5.   § **1:20** 1.20 Himiniya: 2 Tim. 2.17; Aləkəsandəra: 2 Tim. 4.14; Seetanə: 1 Koor. 5.5.   **2:1** 2.1 Af. 6.18-19; Fil. 4.6.

Өнтаңфә, ама ndzaa makәtsәkii әsә. ³ Ma әtsә patә, һга'ә, ka uudfagi sәkә һга Әнтаңфә Maluu gaamә әsә. ⁴ Kә mwayi ci taa wu patә, ca upaa luupaanә, ca shii goongә. ⁵ Acii rәһwә nә Әнтаңфә, rәһwә әsә nә әndә rәgwa ahada Әнтаңфә da әnja, waatoo Yeesu Alәmasiihu. Әndә shiңkinә nә ci әsә. ⁶ Kә vigi ci naakii nә ka luupaanә dә әnji shiңkinә patә. Ci baarii ka saa'ikii oo'i, һга'ә ka Әнтаңфә kaa taa wu patә a upaa luupaanә. * ⁷ Ka әtsә ha'ә kavә Әнтаңфә tә nyi ka ndzaanә ka әndә waazanә ka әnji da ndzaanә ka maslәkee әnda. Kә kavә ci tә nyi ka dzәgunә goongә ka hara slikәrәnә kaa tәya luuvә. Tantanyinә cii kya wabә, әntaa jirakәnә. †

⁸ Acii ha'ә, һга'ә ka nyi kaa һguyirәnә taa da patә a dfa dә'wa. Wa tәya dfa dә'wa dә malaaba әdzәma. Ga tәya dfa dә'wa dә mabәzә sәka, ga tәya dfa dә mabizhinә әsә. ⁹ Ma makinә әsә, wa tәya ndzaa da ayinә da hiima һга ka kәjeerәnә әtә dibә. Ga tәya dfaada hara uushi'inә agi shiңkinatii әtә ca һgәrәgi hiima һга әnda, ga tәya һга pookalima taa sә һга uura taa sә һга ciinә әtә da mәghәrәvәnә davә, ga tәya һга mandalә kәjeerәnә әsә. ¹⁰ Amma, wa tәya dfa һnyyi slәna. Ci nә һnyyi uushi. Ci dәbee ka

---

2:2 2.2 Ees. 6.10.   **2:3** 2.3 Tit. 3.4.   **2:4** 2.4 Әzaki. 18.23; 2 Tim. 2.25-26; 2 Piita 3.9.   **2:5** 2.5 Dzәk. 6.4-5; 1 Koor. 8.6; Rooma 3.29-30; 10.12-13.   * **2:6** 2.6 Mar. 10.45; 2 Koor. 5.15; Gal. 1.4; Tit. 2.14; 1 Yooh. 3.16; ka saa'ikii: Gal. 4.4; Tit. 1.3.   † **2:7** 2.7 maslәkee әnda: 1.11-17; Gal. 1.1; 2.7-8; Af. 3.7; 2 Tim. 1.11.   **2:8** 2.8 1 Piita 3.7.   **2:9** 2.9 1 Piita 3.3-5.

makiitə ca ba agi nə'unə nə tii tə Əntanƒə. ¹¹ Wa minə a ndzaa kəda'ə saa'itə ənɲə a dzəgunə, kya banee ka haŋkalatə. ¹² Maluuvəmə nyi minə a dzəgunə ka ŋguyirənə, taa kya ndzaa da baawəda agyanətii. Amma, wa kya ndzaa kəda'ə. ¹³ Acii tə Adamu 'watəgi Əntanƒə taganə, taabu'u Hawa. ¹⁴ Əntaa tə Adamu əsə gəpətə *Seetanə, amma tə minə gəpətə ci, kya tanɲəgi bariya. ¹⁵ Patə da ha'ə, wa kya poo manjeevənə, ka upaanə nə ki luupaanə, maa kə gi ki aakəŋwa agi nə'unə da uudə ənja, kya ndzaa malaabakii akəŋwacii Əntanƒə, kya ndzaa da ayinə.

3

Matakəŋwanyinə asəkə Ikəliisiya

¹ Ma sənə cii kya moo banə, tantanyinə: maɗa ŋga'ə ka əndə nə ndzaanə ka matakəŋwanə asəkə Ikəliisiya, ŋunyi slənə cii kəya uudə. ² Ma matakəŋwanə, wa ca ndzaa ka əndətə pooshi ənji ka idəpaa uushi ashikii. Da minə rəŋwə dyaŋə ndzaanəkii əsə. Wa ca ndzaa ka əndə hiima, ca ətsətə naakii na, ca ndzaa də haŋkala, ca ndzaa ka əndə luu mu'uminə gakii asii. Wa ca ndzaa ka əndə mbee ka dzəgunətənə ka ənji ŋga'ə. ³ Ga matakəŋwanə a kagi naakii nə ka sa ənvwa, ga ca ndzaa ka əndətə ci ədzəməkii a əbu pii pii əsə. Amma, wa ca ndzaa ka makəda'ə ənda, əndətə ca moo ndzaanə jamə. Ga ca ndzaa ka əndə suuna kwaba. ⁴ Wa ca ndzaa ka əndətə

2:10 2.10 5.10. **2:11** 2.11-12 1 Koor. 14.34. **2:13** 2.13 'Wat. 2.7,21-22; 1 Koor. 11.8-9. **2:14** 2.14 'Wat. 3.1-6,13; 2 Koor. 11.3. **3:2** 3.2-7 Tit. 1.6-9; 1 Piita 5.1-4. **3:3** 3.3 2 Tim. 2.24.

ca mbee ka kërətə yaakii nga'ə, manjeevənaakii a dawuta ka ci, təya fa tə ci ka shaŋə. ⁵ Ma bii nyi ətsə ha'ə, mada pooshi əndə mbee ka kërətə yaakii nga'ə, iitiitə saŋə mbeenəkii ka kërətə Ikəliisiya nga Əntaŋfwa?

⁶ Ha'ə əsə, ma əndətə mata'avəmə agi vii gooŋgaakii, ga ca ndzaanə ka matakəŋwanə, acii ga ca duunətə naakii na, Əntaŋfə a lagi ka ci gəŋwanə, ca vii ka ci ma'inə makə sətə vii ci ka *Seetanə. ⁷ Ha'ə əsə, wa ca ndzaanə ka əndətə ci duuniya patə a gadee ka ci, acii ga ənjə a dāvə ka ci ayinə, ca dzəgərə aasəkə zaŋwanə nga Seetanə.

Ənji tsakənə tə ənji nga Ikəliisiya

⁸ Ma ənji tsakənə tə ənji nga Ikəliisiya əsa, wa təya ndzaa matsəkii, ga wabənətii a ndzaa bəra'i, ga təya kapaa natii nə ka sa ənvwa, ga təya kapaa natii nə ka suuna gəna əsə. ⁹ Ma wabənə ətə baariigi Əntaŋfə kaamə, wa təya kəsəpaa də malaaba ədzəma. ¹⁰ Tii maa, see maa kə təkətə ənji tə tii zəku'i. Mada pooshi ənji idəpaa uushi ashitii, wa təya ndzaŋə sləna. ¹¹ Ma makinatii* əsə, wa təya ndzaa matsəkii, ga təya pəfəhiinə, wa təya ndzaanə ka ənji hiima, təya ndzaanə ka ənji gooŋga taa agi mi patə. ¹² Ma əndə tsakənə tə ənji nga Ikəliisiya, da minə rəŋwə dyaŋə ndzaanəkii, ca mbee ka kërətə manjeevənaakii da hara ənji yaakii nga'ə. ¹³ Ma ənji tsakənə tə ənji nga Ikəliisiya,

---

3:7 3.7 2 Koor. 8.21; Slənə 6.3. * **3:11** 3.11 Makinə, ənji tsakənə tə ənji nga Ikəliisiya, taa makinə nga ənji tsakənə tə ənji nga Ikəliisiya. **3:11** 3.11 Tit. 2.3.

mada nyunyikii ci tɔya slɛnɛ, ka upaanɛ nɛ tii gadeenɛ nɔa ɛnji ka tii. Ka mbeenɛ nɛ tii ka wabɛnɛ yadɛ nɔwalɛnɛ agyanɛ vii goonɔatii ka Yeesu Alɛmasiihu.

Maduunɛ uushi ɛtɛ baarii ɛntanɔfɛ kaamɛ

¹⁴ Yoo, kɛ dɛi nyi aniya nɔa dzɛnɛ aabiiku kɛdɛhɛ. Amma, wanyinɛ ka naahɛ ka hɛ lɛkalɛkatɛna. ¹⁵ Mbu'u tɛ'i uushi na sɛkɔpaa tɛ nyi. Ma lɛkalɛkatɛna, ci na baarii ka hɛ makɛ sɛtɛ ci ɛnji nɔa ɛntanɔfɛ a ndzaanɛ. Ma ɛnjikii, tii nɛ Ikɛliisiya nɔa ɛntanɔfɛ ɛndɛ vii ɛpinɛ. Ikɛliisiyakii ɛsɛ ca kihɛ goonɔaanɛ.

¹⁶ Ma sɛtɛ vii amɛ goonɔa anɛkii, waatoo sɛtɛ nɛi ma'umbeekii, maduunɛkii dɛrɛva. Pooshi ɛndɛ dɛa mabizhinɛ agyanɛkii, waatoo, ɛndɛ shinɔkinɛ pwayi ɛnji tɛ ci, Kɛ baariiɔi Malaaba Ma'yanɛ tɛ ci oo'i, ɛndɛ goonɔa nɛ ci. Kɛ nee malaa'ikanyinɛ ka ci; Kɛ waazii ɛnji agyanɛkii ka hara slikerɛnɛ; Kɛ vii ɛnji ka ci goonɔa asɛkɛ duuniya patɛ; Kɛ nɔrɛtɛ ɛntanɔfɛ tɛ ci aadɛɔyɛ, ca duunɛtɛ tɛ ci.

4

ɛnji dzɛgunɛ jirakɛnɛ

¹ Yoo, kɛ bii Malaaba Ma'yanɛ furɛnɛ oo'i, ma ka ɛndɛ'i saa'i, kadɛ nɛ hara ɛnjɛ a bwasee ka nɛ'u goonɔaanɛ, tɛya dzɛɔrɛ

3:15 3.15 Af. 1.23; 2.19-22. **3:16** 3.16 Mat. 28.18-19; Mar. 16.19; Yooh. 1.14; Slɛnɛ 2.33; Af. 1.20-21; Fil. 2.6-11; Kwal. 1.6,23; 2 Tim. 4.17.

ka nə'u jirakənə nga ginaajinyinə, təya nə'u dzəgunənə nga *Seetanə. ² Ma dzəgunəətsa, kə təkəpaa majirakinə, ənjitə pooshi ka taarapaanə ahada goonḡaanə da jirakənə acii mantəkii nə ədzəmətii. ³ Ma tsarə nga ənjitsa, agi dzəgunənə nə tii oo'i, ma nḡərəshinə da aadə hara zəmənyinə, bwayakii. Amma Əntanḡə tagapaa zəmənyitsa kaa ənjə a adə. Ma ənji nə'unə, waatoo ənjitə shii goonḡa, wa təya adə zəməkii də kuyiriinə. * ⁴ Patənə nga uushi'inə ətə tagii Əntanḡə, nga'ə. Pooshi uushi nga kaareenə. Amma, wa ənjə a luu patənə nga uushi'inəkii də kuyiriinə tə ci. ⁵ Ma uushi'iitsa, nga'ə, acii ha'ə bii Əntanḡə, agi kuyiriinə nə ənji tə ci putakii əsə.

Nunyi əndə slənə nga Yeesu Aləmasiihu

⁶ Madə agi dzəgunətənə nə hə ka ənji nə'unə tə uushi'iitsa, ka ndzaanə nə hə ka nunyi əndə slənə nga Yeesu Aləmasiihu, ha dzə aakəḡwa də fa wabənə nga Əntanḡə da nə'utə nunyi dzəgunənə, kaa ha upaa də nḡeerənə. ⁷ Ma wabəətə nga nḡkə ətə madzəmə da wabənə nga Əntanḡə, ga ha ndzaa ka buurənə, acii uura manjeevənə nə ətsə patə. Duu aakəḡwa də dzəgunə ndzaanə ka əndə nga Əntanḡə. ⁸ Ma taadfatə shishinə, tə'i ci da bwatya. Amma, ma dzəgunə ndzaanə ka əndə nga Əntanḡə, ci palee də bwatya taa ka nḡutə rəḡwa patə, acii ka

---

4:1 4.1-11 1.10. **4:1** 4.1 2 Tim. 3.1. * **4:3** 4.3 nḡərəshinə: 1 Koor. 7.1; zəmənyinə: 'Wat. 9.3; Rooma 14.2; Kwal. 2.21; Ibər. 13.9; kuyiriinə: Rooma 14.6; 1 Koor. 10.30. **4:4** 4.4 'Wat. 1.31; Slənə 10.15. **4:6** 4.6 1.10. **4:7** 4.7 1.4.

tsakənə nə ci tə əpinə gaamə ka saa'ina da aakəŋwa patə. ⁹ Ma sətse bii nyi, tantanyinə. Kə dəbee ənjə a luuvə də ədzəmə rəŋwə. ¹⁰ Ka ətsə ha'ə caama slənə də gazhi'waanə, acii agi kanə naamə nə ka Əntanƒə Əndə vii əpinə. Ci nə Maluu ŋga ənji patə; ma palee maa, ŋga ənji nə'unə.

¹¹ Bawə ka ənji nə'unə tə wabəətsa, ha dzəgunətə ka tii. ¹² Ga ha luuvə kaa ənjə a ushapaa tə hə, makə ɗii hə uundzə dagwa. Amma ndzaanə ka sə ŋga dzəgunənə ka ənji nə'unə ka rəgwa ŋga wabənaaku, da ndzaanaaku, da uudənaaku tə ənja, da vii gooŋgaaku, da ndzaanaaku yadə idəpaa uushi ashiku. ¹³ Ma taabu'u nii kya sha, duu aakəŋwa də jaŋga malaaba ləkələkətə ka ənja, ha waaza ka tii, ha dzəgunə ka tii. ¹⁴ Ma baawəɗa ətə vii Əntanƒə ka hə saa'itə wabi anabiinə agyanəku, saa'itə kavə matakəŋwanyinə ŋga Ikəliisiya ciinə aanəku, slənəgiwə də ci. ¹⁵ Duu aakəŋwa də ɗanə ha'ə makə ətsa, ga ha zaarə, kaa ənji patə a nee ka dzənaaku aakəŋwa. ¹⁶ Hadatə də naaku na da dzəgunənaaku. Duu aakəŋwa də ɗa uushi'iitsa. Acii maa kə ɗii hə ha'ə, ka luupaanə nə hə naaku nə da ənjitə ca fa tə hə.

5

Ndzaanə ŋga'ə agi ənji nə'unə

4:8 4.8 6.6. **4:10** 4.10 Tit. 3.4. **4:12** 4.12 1.5; Tit. 2.7. **4:13** 4.13 2 Tim. 3.15-16. **4:14** 4.14 1.18; 5.22; Slənə 6.6; 2 Tim. 1.6; 2.2. **4:16** 4.16 1.10; 4.12; 2 Tim. 2.22; 3.10.

¹ Ga ha wazə ka masara, amma wabuu ka ci makə ka duu. Ma uuji daguyinə əsa, wa təya ndzaa makə ndzəkəŋushi'inəku. ² Ma masara minə, wa kya ndzaanə makə mapoo tə hə. Ma makinə ətə ma'ə ma'iirəmə əsə, wa təya ndzaa makə cikəŋushi'inəku; ədzəməku a ndzaa malaabakii akəŋwaciitii, acii ga təya ŋgərəgi haŋkalaaku.

³ Ma mooryafinyinə ətə pooshi əndə tsakənə tə tii, gadee ka tii. ⁴ Amma, mada tə'i manjeevənə taa jijinyinə ŋga mooryafinə, wa təya dzəgunə makə sətə ci təya də diinatii zəku'i, waatoo, təya də ka mapoo tə tii taa dzədzəshi'inətii ŋga'əənə, makə sətə shi təya dīi ka tii, acii tsarəkii ca uufagi səkə ŋga Əntaŋfə. ⁵ Ma mooryafinə ətə ki daanətə pooshi əndə tsakənə tə ki, tə Əntaŋfə gi'i ki, kya dzə aakəŋwa də də də'wa, kya kədii aciikii vədə da uusəra. ⁶ Amma, ma mooryafinə ətə kagi nətə ka uufə uushi'inə ŋga *duuniya, taa ŋgahi ma'ə ki da i əpinə, patə da ha'ə mantəkii nə ki. ⁷ Ma dənəkwa, bawə ka tii wabəətsə bii nyi ka hə, acii ga ənjə a idəpaa uushi ashitii. ⁸ Ma əndətə pooshi ka hada də duuraakii, ma palee maa, ənji yaakii, kə kaaree ci ka nə'u tə Əntaŋfə, bwayakii nə ci, palee ka əndətə yadə vii gooŋga.

⁹ Ga ha naahə ləmə ŋga mooryafinə aagi harakii pii pii. Ma taabu'u naahənəku, see maa nee hə kə mbu'i fəzatə kuwa pu'unə, mashimə ki a ŋgirə ŋgurə palee ka rəŋwə əsə, ¹⁰ ənjə a kuyirii tə ki putə ŋga də ŋunyi slənətə,

waatoo, kə gərətə ki manjeevənətə ŋga'ə, kya luu mu'uminə aa hatə aasii, kya yibəgi səfə ŋga ənji nə'unə makə sətə ci maviinə a dfa, kya tsakə ənji agi bwanea, kya kavə nətə ka dfa ŋunyi sləna. Madfa ha'ə makə ətsə nə slənata, naahuu ləmətə.

¹¹ Amma ma mooryafinyinə ətə ma'ə ma'iirəmə, ga ha naahə ləmətii, acii madfa kə təkuree tii ka sə'watə ndzaanə yadə ŋgura, ka ŋgərənə nə tii. Də ha'ə bwaseenə tii ka nə'unə tə Aləmasiihu. ¹² Də ha'ə əsə laginə Əntanƒə gəŋwanə anətii, ca vii ka tii ma'inə, acii kə tanəgi tii aləkawalətə dƒii tii ka ci. ¹³ Ma təya, ka dzəgərənə nə tii aagi ndzaanə zərakə, wata wiigi'inə ka yi ka yi. Əntaa wata ndzaanə zərakə tanə, amma təya kaala wabənə aagi ŋga hara ənji, təya luugi wabənə ətə əntaa natii, təya ba sətə madəbəmə. ¹⁴ Acii ha'ə, ma moonəkya, ma mooryafinə ətə ma'ə ma'iirəmə, wa təya ŋgərə ŋguyirənə, təya poo manjeevənə, təya hada də yatii. Madfa dƒii tii ha'ə, pooshi ənji daawaanə gaamə ka upaa rəgwa ŋga wabə bwaya uushi'inə aashaamə. ¹⁵ Ma bii nyi ha'ə, acii hara mooryafinə maa, kə uugi tii zə'uginə ka nə'unə tə Seetanə. ¹⁶ Ma minə əndə nə'unə ətə da mooryafinyinə agi duurənyinatə, wa kya tsakə tə tii ka galee ka slənə agyanə Ikəliisiya, kaa Ikəliisiya a mbee ka tsakənə tə hara mooryafinyinə ətə pooshi ənji tsakənə tə tii.

¹⁷ Ma matakəŋwanyinə ŋga Ikəliisiya ətə ca

5:10 5.10 2.10; Ibər. 13.2; Yooh. 13.14.   **5:13** 5.13 2 Tees. 3.11.

5:14 5.14 1 Koor. 7.9.

slənə ɲga'ə, gaɖeemə ka tii ka shaɲə, una ki'itə ka tii ɲga'ə. Ma palee maa, əɲjitə ca waaza da dzəgunə ka əɲji də gazhi'waanə. ¹⁸ Aci kə bii malaaba ləkələkatə oo'i, "Goonə təɲapaa la ka zəmənə saa'itə ci agi slənənə koonə." Kə bii ci əsə, "Ma əndə sləna, kə dəbee əɲjə a vii ka ci shikwaakii."

¹⁹ Maɖa kə wulii əɲji matakəɲwanə ɲga Ikəliisiya, ga ha luuvə, maɖaamə tii kə kira seedawanyinə bəra'i taa makkə. ²⁰ Taa wu patə gi ma'inə aa hakii, dzaluu tə ci akəɲwacii əɲji patə, kaa hara əɲjə a shii ɲgwaleenə.

²¹ Agi banə nə nyi ka hə akəɲwacii əntaɲfə, da Yeegu Aləmasiihu, da matadə malaa'ikanyinə, kaa ha nə'utə uushi'iitsə bii nyi ka hə patə. Ga ha baarii kama kamaanə ka əɲji shaɲə taa agi mi patə. ²² Ga ha kwasə ka kavə ciinə agyanə əndə'i əndə kaa ca ndzaa ka əndə slənə asəkə Ikəliisiya. Ga ha dzəgərə aagi 'waslyakəənə ətə ci hara əɲjə a ɖa. Ga əɲjə a idəpaa uushi ashiku.

²³ Makə ɖii ci, pooshi jamənə ɲga səkəku taa guci patə, ga ha sa wata ma'inə, amma duu də sacii ma'i inaba gi'u ka kuzəka.

²⁴ Ma 'waslyakəənə ɲga hara əɲji, paɲgəraɲə a babara taabu'u mbu'unəkii aakəɲwacii gəɲwanə. Ma ɲga hara əɲji əsə, daba'a na shigi. ²⁵ Ha'ə əsə, paɲgəraɲə a babara nə ɖa ɲunyi slənə ɲga hara əɲji; taa pooshi paɲgəraɲə a babara əsə, pooshi na za.

5:17 5.17 1 Tees. 5.12.   **5:18** 5.18 Dzək. 25.4; Luka 10.7; 1 Koor. 9.9,12-14.   **5:19** 5.19 Dzək. 19.15; Mat. 18.16; 2 Koor. 13.1.   **5:20** 5.20 Gal. 2.14; Af. 5.11.   **5:22** 5.22 4.14.

6

¹ Ma maviinē patē, wa tēya gadēe ka slanjiiinētii, tēya fa tē tii, acii ga ənjə a wabə bwaya uushi aashi Əntanjfə da dzəgunənə gaamə.

² Madā ənji nə'unə nə slanjiinē ŋga maviinē, ga tēya bərapaa tē slanjiinētii, acii makə dīi tii ndzəkəŋushi'inē putē ŋga Aləmasiihu. Amma, wa tēya tsakə paslənə ka tii, makə dīi ci, ma ənjitə ci tēya slənə ka tii, ənji vii gooŋga nə tii, moodəkii ŋga Əntanjfə əsə.

Dzəgunətə uushi'iitsə ka ənja, ha ba ka tii kaa tēya nə'utə.

Dzəgunə jirakənə

³ Tə'i hara ənji ca dzəgunə ka ənji hara uushi'inə pamə, maluuvmə tii tē tantanyitə wabənə ŋga Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu, maluuvmə tii əsə tē dzəgunənə agyanə makə sətə caama ndzaa malaabakii akəŋwacii Əntanjfə.

⁴ Ma ənjitsa, kə dūunətə tii natii na, mashiimə tii taa mi əsə, madāamə suuna ŋga dā mabizhinə da mbəzənə agyanə mazabə wabənə. Ci ca kira sərəha, da mbəzənə, da dzaanashinə, da hiima bwaya uushi aagyanə ənda, ⁵ da dāadā mabizhinə. Ma ənjitsa, pooshi haŋkalatii ka hakii, pooshi ma'ə gooŋga ashitii əsə. Ma nə tii ka nəhəna, gəna ci ənjə a upaa ka rəgwa ŋga diina.

⁶ Yoo, ma nə'unə tē Əntanjfə, tə'i bwatya agikii palee ka gəna, maa ka mabanee ma'yanə nə əndə də sətə cii kəya

---

6:1 6.1-2 Af. 6.5; Tit. 2.9-10; Filim. 8-20; 1 Piita 2.18. **6:3** 6.3-10 1.3-7. **6:3** 6.3 1.10; Gal. 1.6-9. **6:4** 6.4 1.4; 6.20; 2 Tim. 2.14. **6:5** 6.5 Yooh. 10.12; Slənə 20.33-34; 1 Tees. 2.5; Tit. 1.11; 1 Piita 2.14; 5.2.

upaa. ⁷ Acii pooshi uushi shi acii amə aa hanə aa duuniya. Pooshi uushi na dzə acii amə maa kə məəkyaaamə. ⁸ Maa tə'i amə da zəma, tə'i amə da kəjeerənə əsə, kə mbu'i kaamə. ⁹ Amma, ma ənjitə ca moo da gəna, kə luuvə tii isəkwanə n̄ga *Seetanə tə tii, təya kulagərə aasəkə zaan̄wanə n̄ga mabaanə da bwaya suunanyinə. Ci ca kavə tə tii ka zaginə dza'ə. ¹⁰ Acii ma suuna kwaba, ci ca kira bwaya uushi'inə kama kama. Puta n̄ga suuna kwaba bwasee hara ənji ka vii goon̄gatii, təya əlya ka natii nə mabətəsəkənyinə kama kama.

Wabənə n̄ga Bulusə ka Timooti

¹¹ Ma hə d̄ii əndə n̄ga Əntan̄fə, bwasee ka patənə n̄ga uushi'iitsa, ha da gazhi'waanə n̄ga slənə goon̄gaanə, ha da gazhi'waanə n̄ga ndzaanə ka əndə n̄ga Əntan̄fə, ha vii ka ci goon̄ga, ha uudə ənja, ha sə'watə taa mi patə, ha ndzaa ka əndə han̄kala əsə. ¹² Dawə gazhi'waanə n̄ga slənə n̄nyu uushi'inə, acii kə vii hə goon̄ga. Ma əpiitə n̄ga ca'ə ndənwə ndənwə upaa hə, kəsəpaa tənə tənə. Ka ətsə ha'ə 'wii Əntan̄fə tə hə saa'itə vii hə seeda agyanə vii goon̄gaaku akənwacii seedawanyinə lan̄ə. ¹³ Wanyinə ka wabənə ka hə akənwacii Əntan̄fə ətə ca vii əpinə ka taa mi patə, da akənwacii Yeesu Aləmasiihu. Ma Yeesu, kə vii ci n̄nyu seeda agyanə goon̄gaanə akənwacii Puntiyu *Pilaatu. ¹⁴ Wanyinə ka banə ka hə

6:6 6.6 4.8; Fil. 4.11; Ibər. 13.5. **6:7** 6.7 Ayb. 1.21; Ə.Waaz. 5.14. **6:8** 6.8 Waḡ. 30.8-9. **6:12** 6.12 1.18; 4.14. **6:13** 6.13 Mat. 27.11-26; Yooh. 18.28-19.16.

ha'ə, kaa ha nə'utə sətə bii wabənə nga Əntanfə; ga ha tapaa taa rəŋwə, nə'utə patə ka rəgwatə pooshi ənji ka upaa sə nga idəpaanə ashiku, ca'ə ka saa'itə nə Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu a ənya. ¹⁵ Ma jiganaakii, Əntanfə na jigagi də ci ka saa'itə kapaa ci. Acii ma Əntanfə, ci daanəkii ca də ŋwanjuunə, əndə moodasəkə nə ci. Ŋwanjwə agyanə meeminə, Slandanə agyanə slanjiinə nə ci əsə. ¹⁶ Ci daanəkii nə əndə pooshi ka əntənə. Ma ha ŋga ndzaanaakii, agi bərənə ətə pooshi əndə ka mbu'unə aabiikii. Pooshi əndə sha nee ka ci, pooshi əndə ka neenə ka ci əsə. Wa ənjə a d'uunətə tə ci, ca də ŋwanjuunə ŋga ca'ə ndəŋwə ndəŋwə. Wa ca də ha'ə.

¹⁷ Yoo, ma ənji gəna ŋga zamanana, bawə ka tii ga təya hwafə də gəna, ga təya ka nətii ka gəna əsə, acii makə mədfə nə gəna. Amma, wa təya ka nətii ka Əntanfə. Ci ca vii kaamə taa mi patə, kaama fatə mayamayaanəkii, acii fitə nə ciinəkii kaamə. ¹⁸ Bawə ka tii, wa təya də ŋga'əənə, təya də ŋunyi slənə lanjə. Wa ciinətii a ndzaa fitə, təya vii ka hara ənji. ¹⁹ Də ha'ə tsəkənə tii ka natii na ŋunyi ndzaanə ka sətə na shi aakəŋwa, kaa təya shii upaa də tantanyitə əpinə.

²⁰ 'Ya'ə Timooti, kəsəpaa Ŋunyi Habaratse tənə tənə ətsə ba'avə Əntanfə aaciiku. Ga ha ndzaa da ənjitə ca d'aada mazabə wabənə da də mabizhinə ŋga diina. Tsarə ŋga wabəətsə

6:14 6.14 1.3,18; Fil. 1.10; 1 Tees. 5.1-2. **6:15** 6.15 Slənə 1.7; 2 Piita 3.3-9; Səniinə 17.14. **6:16** 6.16 Shig. 33.20; Jab. 104.2; Yooh. 1.18; Kwal. 1.15; 1 Yooh. 4.12. **6:17** 6.17 Jab. 62.11; Luka 12.15,20; Yak. 5.1. **6:19** 6.19 Mat. 6.20.

ci ənjə a ba: shiinə. Amma, jirakənə. ²¹ Hara ənji əsə, ətə ca ba tə'i tii da shiinə, kə bwasee tii ka vii goonḡa. *

Wa Əntanjə a dfa koonə pwapoonə.

6:20 6.20 1.4; 6.4; 2 Tim. 1.14.

* **6:21** 6.21 pwapoonə: Gal. 6.18.

Kura Aləkawalə ɲga Əntaɲfə
Gude: Kura Aləkawalə ɲga Əntaɲfə New Testament
copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gude

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

56396c70-45d3-5118-be46-8c4c3fec34f1